

Filmer Peter Greenaway:
'Rembrandt schilderde aanklacht tegen moord'

Pagina 3

Tuinbouw op Mars
wordt lastig, want de
grond is er giftig

Pagina 7

Dansen over identiteit:
'Mijn werk wijst je
blinde vlekken aan'

Pagina 11

Op kamers bij werklozen?

Wethouder wil meer woonruimte

De Leide wethouder Yvonne van Delft (GroenLinks) wil dat bijstands-gerechtigden een kamer kunnen verhuren aan studenten. Haar plan leidde tot Kamervragen.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK De wethouder Werk en Inkomen herinnert het zich nog goed, zegt ze: die ene foto op de voorpagina van *Mare* van afgelopen september van een internationale student, gehurkt voor zijn tent, die noodgedwongen op camping Stochemhoeve moest kamperen.

Voor het schrijnende kamertekort is op korte termijn geen oplossing, weet Yvonne van Delft. Ze weet echter ook dat onder de 3100 Leidse bijstandsgerechtigden veel eenzaamheid bestaat.

'We worden steeds individualistischer en op onszelf. Toen dacht ik: zou het niet mogelijk zijn om deze mensen, als zij een kamer over hebben, de mogelijkheid te bieden die aan een student te verhuren?'

Voor zover bekend gebeurt dat nu niet of nauwelijks, staat in de toelichting op de pilot 'Kamernood onder studenten en bijstand'. Een voor de hand liggende reden: volgens de zogeheten Participatiewet worden

inkomsten uit verhuur in mindering gebracht op de uitkering.

Van Delft wil nu dat het in huis nemen van een student door bijstandsgerechtigden valt onder vrijwilligerswerk. De kamer mag dan maximaal 237 euro kosten (170 euro plus 67 euro onkosten) en de bijstandsgerechtigde mag dit bedrag houden. 'Deze mensen hebben weinig te besteden', zegt Van Delft. 'Door ze niet te korten op hun bijstand zou daar de stimulans in kunnen zitten.'

Maar niet alle gemeenteraadsleden zien iets in de pilot, die van 1 juli 2019 tot 1 juli 2020 zou moeten lopen. Zo vindt VVD Leiden dat het plan 'rammelt aan alle kanten' en dat het college van burgemeester en wethouders 'met twee maten meet' en 'oneerlijk beleid' voert.

'Het was dit college dat vorig jaar een verkameringsstop invoerde, waardoor woonhuizen voorlopig niet meer mogen worden opgedeeld in studentenkamers. Maar een bijstandsgerechtigde mag wel verdienen aan een woning die hij huurt van de woningcorporatie?' schrijft de partij. Daarnaast zou het plan de prikkel wegnemen om bijstandsgerechtigden aan het werk te krijgen.

'Erg jammer', reageert Van Delft op die kritiek. 'De insteek is dat het de kamernood onder studenten terugdringt. Bovendien is het een tijdelijke maatregel, we zijn ook bezig om 2700 studentenwoningen bij te bouwen. "Ga maar aan het werk!" is de eerste reactie. Ja, dat wil ik ook, maar dit plan staat daar los van. Het kan prima naast elkaar bestaan.'

Ook de landelijke de VVD-fractie is sceptisch en heeft maar liefst veertien Kamervragen gesteld. Het zou om een 'illegale' manier van onderhuur gaan.

> Verder lezen op pagina 5

Criminele expo

Criminelen groeien soms uit tot heiligen, blijkt uit de tentoonstelling *Most Wanted* in het Museum Volkenkunde. Daar hangt ook deze prent van Utagawa Kuniyoshi (1797-1861). Zie pagina 11

De voorpagina van *Mare* van 6 september 2018, met de foto van Chinese student Yichao Li op camping Stochemhoeve.

Lekker blijven lachen

DOOR BART BRAUN Bestaat er een drug die een nog minder coole uitstraling heeft dan lachgas? Heroïne en het armeluis-poeder speed hebben tenminste nog het ruige aura van gepassioneerde zelfdestructie. Blows zijn jarenlang verboden in de VS, en werd daarom opgehemeld in de populaire cultuur van dat land. Tegenover de hopeloze drinkebroer die 's morgens zestien halveliterblikken in zijn winkelwagentje gooit, staan de glamour van champagne en het snobisme rondom de kapotmoeilijke obscuriteitswhisky.

In die pikorde staan de lachgashijers ergens diep onderaan, net iets boven lijmsnuivende straatkinderen uit de Zuid-Amerikaanse *barrios*. Beetje giechelen op een parkeerplaats, je troep drie meter naast de prullenbak op de grond flikkeren en snel weggrijden, een gevaar in het verkeer.

Nou zijn wij van uw favoriete Leidse universiteitskrantje groot voorstander van seks, drugs en rock & roll, zeker in de studententijd. Je grenzen verkennen hoort bij het groot worden, per slot van rekening. Er is meer dan genoeg tijd om alleen maar hard te werken en op tijd naar bed te gaan als je afgestudeerd bent.

Dus als de plaatselijke CDA-fractie oproept om het gebruik van het spul wat te gaan beteugelen, zoals deze week gebeurde, is het makkelijk zeiken. De partij uitschelden voor een stelletje plezierhatende conservatieven. Fijntjes opmerken dat het verantwoordelijke raadslid Josine Heijnen zelf geld verdient met de verkoop van sterke drank, een verslavende harddrug die toch ook zo zijn sporen in de samenleving nalaat. Klagen dat een lokaal verbod erg raar is, als je met vijf minuten fietsen de gemeentegrens over bent. Zat het CDA maar in de landelijke regering, zodat ze in staat waren om er op landelijke schaal iets aan te doen - oh, wacht...

Allemaal waar. Maar er zijn ook plekken in Leiden waar je elke nacht het gesis van de slagroompatronen hoort. Steeds meer aanwijzingen dat het gebruik toch echt wel schadelijk is. Dit stadje hanteert superstreng sluitingstijden voor coffeshops, maar de nachtwinkels mogen wel tot in de kleine uurtjes lachgas slijten.

De vraag of er wel echt alleen N₂O in de buisjes zit, of dat je ook andere dingen inademt, en of dat geen kwaad kan. En steeds meer troep op straat, in de natuur en in de grachten.

Het kan allemaal best ietsje minder. Met een verbod op de handel erin tijdens festivals gaat weinig verloren, en als er toch statiegeld op die patronen kan komen, wordt heel Nederland er schoner van. Voor de gebruikers zou het aan banden leggen van lachgas overigens niet alleen maar een nadeel zijn. Als het moeilijker wordt om te krijgen, wordt het ook weer wat spannender en bijzonderder.

Heel misschien wordt het zelfs ooit nog een beetje cool.

Colofon

Redactie-adres Reuvensplaats 3, 2311 BE Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
Website mareonline.nl
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 15.000
Hoofdreductie
Frank Provoost frank.provoost@mare.leidenuniv.nl
Redactie
Vincent Bongers vbongers@mare.leidenuniv.nl
Bart Braun bbraun@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sébastien van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mel Voet (stagair) m.voet@gmail.com
Susan Wighers s.wighers@mare.leidenuniv.nl
Medewerkers
Vera Arntzen • Femke Blommaert • Holger Gzella • Tim Hoffman • Anne Kamsteeg • Marit de Roij • Benjamin Sprecher
Fotografie Taco van der Eb • Marc de Haan
Illustraties Bas van der Schot • Bandirah • Silas.nl
Basisonderwerp Roeland Segaar, Dokwerk Communicatie
Art direction en vormgeving marcel van den berg joostmarcellis.nl
Drukwerk Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk
Advertenties Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zaandvoort
Telefoon 023 - 571 47 45
Redactieraad
Prof. dr. Rick Lawson (voorzitter) • Prof. dr. Frank Israel (vice-voorzitter) • Dagmar Brouwer • Prof. dr. Willem van der Does • drs. Malou van Hintum • Emilie van Kinschot • Thomas van Klaveren • Nathan Oosthoek • Frank Rensen • dr. Alexander Pleijter • Marten Jesse Pot
Jaarabonnenmenten
Een jaarabonement op *Mare* loopt van september t/m juni. Belangstellenden kunnen *Mare* thuisgestuurd krijgen door €35 over te maken op IBAN NL68RAB00103257950 ten name van Universiteit Leiden (o.v.v. *Mare* en SAP-nummer 6200092091) en vervolgens een bevestigingsmail met daarin hun adres te sturen naar redactie@mare.leidenuniv.nl.
Studenten betalen €25
Ter controle graag in de bevestigingsmail ook het studentnummer vermelden.
Adreswijzigingen, klachten en opmerkingen over de toezending redactie@mare.leidenuniv.nl 071-5277272
Ingezonden mededelingen
Mededelingen voor het op donderdag verschijnende nummer moeten uiterlijk de voorafgaande donderdag 16.00 uur in het bezit van de redactie zijn.
ISSN 0166-3690

Nyttige idioten

Als student Russisch heb je het niet makkelijk. Niet alleen moet je met grote regelmaat interviews met Poetin vertalen en doen alsof je geïnteresseerd bent in Oudkerkslavisch, ook word je al snel in een heel beklemmend hoekje gedrukt. Wanneer mensen horen dat je Ruslandkunde studeert, wordt er na de initiële ontsteltenis doorgaans gevraagd naar je connectie met Rusland. Er wordt van je verwacht dat je al sinds je jeugd gefascineerd bent door het land, dat je er graag komt of op zijn minst één Russische grootouder hebt. Dat je hart er ligt, kort gezegd.

Een fenomenale misvatting.

Nu zijn veel studenten bij Russisch – en ik vermoed ook bij andere talen – wel degelijk bij de opleiding terechtgekomen omdat ze betoverd zijn geraakt door de literatuur, de geschiedenis of de grimmige doch mysterieuze sfeer die om het land heen hangt. Deze studenten compelen zich tijdens hun Ruslandverblijven dusdanig onder in de cultuur dat ze de neiging gaan kopiëren het land op elk vlak te verdedigen, niet zelden eindigend in Poetinshirtjes en bontmutsen. Feit en fictie zijn dan nog moeilijk van elkaar te onderscheiden, en een objectieve blik is al helemaal ver te zoeken.

Zelf kwam ik bij de studie terecht doordat ik anders wilde zijn en altijd met de Russen speelde bij *Age of Empires III*, dus zoals wel vaker ben ik zelf het schoolvoorbeeld van hoe het wél moet.

Het is een groter probleem dan vaak wordt gerealiseerd. Het gaat hier namelijk om een aanzienlijk deel van alle Ruslandexperts die we in dit land opleiden – en zoveel leiden we er niet op. Door hun voorliefde voor het land zijn deze studenten vatbaar voor mooie retoriek en desinformatie. Ze zijn te herkennen aan de onmiddellijke uitroep dat 'dit verhaal ook een andere kant heeft' bij verhalen waarin de andere kant een bijeenraapsel van leugens is. Rusland speelt hier handig op in door hen met open armen te ontvangen bij gesubsidieerde *summer schools*, stages en reises waar de Russische blik op de wereld er nog verder wordt ingeramd. Een behoorlijk probleem, en het feit

dat buitenstaanders er bij studenten Russisch automatisch al vanuit gaan dat ze van het land houden toont hoe diep het zit.

Een voorliefde hebben voor het land dat je bestudeert is een handicap. Om op een wetenschappelijke manier naar een land te kijken is afstand nodig en onbevooroordeeldheid. Idealiter staat een student die aan een taal-en-cultuur-opleiding begint volkomen neutraal tegenover het object van zijn studie. Dat dit in de praktijk onhaalbaar is spreekt vanzelf, al is het maar omdat opleidingen studenten lokken met juist die onderdelen van de taal en cultuur waar velen al vroeg door worden aangetrokken.

Het is dus logisch dat jongeren een land gaan bestuderen waar ze iets mee hebben, maar dat maakt het niet minder problematisch, en juist bij Russisch merk je de gevolgen, omdat het land zo'n absurde hoeveelheid desinformatie uitspuwt dat je het twintigjarige bijna niet kwalijk kunt nemen dat ze ervoor vallen.

Zo had ik een studiegenoot die zich regelmatig liet ontvallen dat 'Rusland tenminste nog waarden heeft'. Welke waarden dat dan precies waren heb ik nooit kunnen achterhalen. Anderen konden zich wel vinden in de argumentatie achter de annexatie van de Krim of de grootschalige verkiezingsfraude, want 'het Russische volk heeft nu eenmaal een sterke man nodig'. Nogmaals, het leven van een student Russisch is niet makkelijk.

Is er dan niets wat we hiertegen kunnen doen? Jawel, kleine dingen. Studenten niet meer vragen naar hun connectie met het land dat ze bestuderen zou een goed begin zijn. Op die manier pak je je eigen veronderstelling aan dat landen altijd bestudeerd worden door liefhebbers. Dan gaan we het op den duur allemaal normaal vinden dat landenexperts neutraal tegenover hun land staan, en dat is in ons eigen belang. Tenzij je deze column 'Russofoob' vindt, dan is er in jouw geval al geen redden meer aan.

MARIT DE ROIJ studeerde geschiedenis en Russische studies in Leiden en volgt nu een vervolgmaster in Oxford

Column

De moord op de Nachtwacht

Peter Greenaway: 'Rembrandt bracht samenzwering in beeld'

Scène uit *Nightwatching*, met in het midden Martin Freeman als Rembrandt.

Als een soort Sherlock Holmes onderzocht de Britse filmregisseur Peter Greenaway enkele van 'de honderd mysteries' op Rembrandts *Nachtwacht*. 'Het is een aanklacht tegen moord.'

DOOR VINCENT BONGERS 'BAM!' De Britse kunstenaar en regisseur Peter Greenaway (77) slaat met zijn hand op tafel om zijn stem kracht bij te zetten. 'Er staat een man op het schilderij die een musket afschiet. Als het werk een soundtrack had, zou je een keiharde knal horen. Waarom vuurt die man dat wapen af?'

Greenaway heeft het over de *Nachtwacht* van Rembrandt. Een schilderij waar hij iets meer dan tien jaar geleden twee films over maakte. Vanavond geeft hij ter ere van de opening van de Leiden International Short Film Experience in het Academiegebouw een lezing over de schilder.

In zijn kantoor in Amsterdam steekt Greenaway zijn armen in de lucht als teken van eerbied: 'Rembrandt is natuurlijk een instituut. Je moet haast buigen voor de grote meester.'

Zijn fascinatie met Rembrandt begon pas echt in 2006, het vierhonderdste geboortjaar van de schilder. 'Mij werd gevraagd om iets over hem te maken. Het werd

een onderzoek naar het meest burgerlijke schilderij van allemaal: de *Nachtwacht*. Het leidde in 2007 tot de speelfilm *Nightwatching*. Martin Freeman, bekend als Bilbo Baggins in *The Hobbit*, speelt Rembrandt. De amoureuze avonturen van de schilder worden uitgebreid in beeld gebracht; wie benieuwd is naar Freemans klokkenspel komt dan ook aan zijn trekken.

'Maar de film gaat vooral over een moord', zegt Greenaway. 'Ik begon steeds meer mysterieuze dingen te zien. Frans Banninck Cocq, de man centraal in het schilderij, gekleed in het zwart met een rode sjerp, had een rivaal genaamd Piers Hasselberg. Die kwam onder verdachte omstandigheden om het leven toen Rembrandt het doek nog aan het schilderen was. Het schilderij is volgens mij bedoeld als aanklacht tegen de mogelijke daders van een moord. Rembrandt brengt een samenzwering in beeld, vandaar ook het musketschot.'

Greenaway liet het niet bij een speelfilm. Hij maakte in 2008 ook nog de documentaire *Rembrandt's J'Accuse*, waarin hij als een soort Sherlock Holmes de raadsels op het schilderij inspecteert.

'Rembrandt beschuldigt de personen op het werk en zet ze ook te kakken. Er zijn iets van honderd van dit soort mysteries op het

schilderij. Zo valt de schaduw van de hand van kapitein Banninck Cocq precies op de buik van de man naast hem: luitenant Willem van Ruytenburgh. De punt van lans die Van Ruytenburgh vasthoudt is afgebeeld op de plek waar zijn pik zit. In eerdere versies was het wapen nog groter: precies een stijve penis. Rembrandt deed dat echt niet zomaar, hij verwees naar de homoseksuele relatie tussen die twee.'

Maar ho even, meent Greenaway dit nu echt allemaal? De regisseur grijnst. 'Ik kom uit dezelfde plek die Monthy Python heeft voortgebracht. Die waren steeds in de weer met waarheid en anarchie. Wat ik laat zien, kan werkelijk zijn gebeurd. Maar ik heb een *public school*-achtergrond en ben opgeleid om op maandag te bewijzen dat God bestaat, en op dinsdag met volle overtuiging het tegenovergestelde te beweren.'

Geschiedenis bestaat niet, vindt hij. 'Er zijn slechts historici die ons gekleurde informatie geven. Daar kun je niet op vertrouwen.' Bovendien verandert de interpretatie van geschiedenis ook voortdurend. 'Figuren als Jan Pieterszoon Coen waren eens grote helden, nu worden ze gezien als wrede bruten vanwege hun rol in de koloniën. Maar ook de stukken van officiële instanties kun je niet vertrouwen. Ik heb onderzoek gedaan naar

mijn eigen familie. Mijn grootvader heeft zelfmoord gepleegd. In de officiële overlijdensakte staat echter dat hij is overleden aan een longontsteking.'

Hij vervolgt: 'Geschiedenis is entertainment. Trouwens, dat geldt ook wel voor de journalistiek. Als jij alleen maar erg saaie *crap* schrijft, vlieg je eruit. Het scheelt dat ik een kunstenaar ben: Ik mag liegen. Jij niet.'

Greenaway taxeert de interviewer. 'Ik weet maar twee dingen echt zeker over jou. Twee mensen hebben geneukt om het mogelijk te maken dat jij hier nu zit. En je zult, spijtig genoeg, sterven. Ik ben nu 77 jaar. Ik sta vlak voor mijn laatste grote avontuur: de dood. Dat begint een steeds grotere rol te spelen in mijn werk. We zijn namelijk onzekere wezens die *shit scared* zijn voor het einde. Met als gevolg religie. Uiteraard zijn de opstanding van Jezus en al die andere verhalen onzin. Maar er zijn in de loop der tijden zoveel

domme mensen gehersenspoeld om in die *baloney* te geloven, dat we nu met het christendom zitten. Ik ben er trouwens wel van overtuigd dat Jezus was getrouwd met Maria Magdalena. Daar ga ik ook een film over maken.'

Dat wordt één van de vele. 'Ik ben ook bezig met een film over de Roemeense beeldhouwer Brâncuși. Dat is nu vastgelopen omdat bepaalde figuren er met het geld vandoor zijn gegaan.' Andere nieuwe film: *Lucca Mortis*. 'Over een oude journalist uit New York die nog iets belangrijks met zijn leven wil doen. Morgan Freeman en Helen Mirren spelen de hoofdrollen. Ik ben dus bezig met *lots of stuff*. Oud worden *sucks*, maar ik kan nog films maken.'

Peter Greenaway, *Rembrandt and Film*, Klein Auditorium, Academiegebouw, 9 mei, 19 u Toegang gratis, aanmelden via www.lisfe.nl

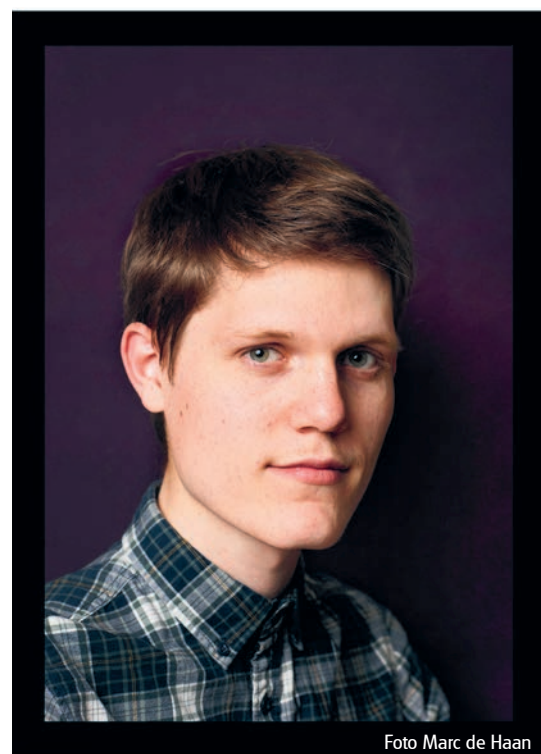

Foto Marc de Haan

Rembrandts verre achterneef

Onder de Leidse studenten bevindt zich familie van Rembrandt van Rijn: psychologiestudent Benson van der Bij (22).

Hij werd in 1997 geboren in Lelystad en groeide op in het Drentse Hooghalen. 'Uit onderzoek was toen al duidelijk dat mijn oma een nazaat van Rembrandt is', vertelt Van der Bij. 'Mijn familie is er heel nuchter onder', zegt hij, terwijl hij een document tevoorschijn haalt met daarin de stamboom. 'Dit document was trouwens kwijt. Mijn ouders hebben er lang naar gezocht, het bleek in een kast te liggen. Toen het weer boven water was heeft mijn moeder alles overgetypt en kopietjes gemaakt.'

In het stamboomonderzoek van het Leids gemeentearchief staat dat Rembrandt van Rijn een broer had, Adriaen van Rijn. Die kreeg twee kinderen, waar generaties later Van der Bij uit werd geboren. 'Mijn oma komt uit een familie die De Goeij heet en heel nauw gerelateerd is aan de familie Van Rijn.'

En dus kon hij op school tegen zijn klasgenootjes het bijzondere nieuws

vertellen. 'Alleen geloofden ze me eerst niet. Dat deden ze pas nadat ik op een A3 de stamboom had geprint en er een speekbeurt over hield.'

Hoewel hij het 'bijzonder' vindt om verre familie van de schilder te zijn, is hij zeker geen groot kenner. 'De *Nachtwacht* vind ik heel erg mooi, het is zijn meest krachtige en statige schilderij, met dat goudachtige licht. De zelfportretten spreken me veel minder aan. Volgens mij had hij geen hoge zelfdunk, ik vind het een beetje kille schilderijen.'

Veel kunstenaarstypes zijn er niet in zijn familie, al weet hij wel dat de opa van zijn vader, Johannes Wilhelmus de Goeij, landschapsschetsen maakte. 'Ik zelf speel viool, maar houd me niet bezig met schilderen. Op de basisschool al vertelde mijn juf dat ik dat schilderen niet zo goed deed.'

Van der Bij wordt wel vaker benaderd voor interviews. Waarom hij, en niet andere familieleden? 'Omdat ik in Leiden woon, net als Rembrandt destijds. Dat is dus het meest toepasselijk.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Nieuws

Geen Eftelingmuziek meer

De Eftelingmuziek in de grofvuilopslag en fietsenkelder van de Pelikaanhof om zwervers te weren, heeft slechts een paar dagen succes gehad. 'Zoals jullie gemerkt hebben is het weer ouderwets stil in de kelder. Een "ongewenst persoon" vond de Eftelingmuziek zo irritant dat hij de box met grof geweld van de muur heeft getrokken. We werken aan een oplossing', aldus de beheerders op Facebook. Het gebeurt regelmatig dat 'ongewenste personen' in de ondergrondse fietsenkelder van het studentencomplex aan de Pelikaanhof verblijven, vertelde student-beheerder Sander Kisteman van het studentencomplex drie weken geleden aan *Mare*. Daar bevindt zich namelijk ook de grofvuilopslag, waar studenten hun afgedankte bedden, matrassen en banken naartoe brengen en waar zwervers vervolgens op gaan liggen. Om hen te weren, werd sindsdien van elf uur 's avonds tot zes uur 's ochtends Carnaval Festival gedraaid. Maar nu is het dus weer stil in de fietsenkelder. 'We zijn nu aan het proberen het snoer van de box te repareren', vertelt Kisteman. 'Hopelijk kan de muziek dan weer snel aan en wordt het weer een feestje in de kelder.'

Wiskundeprijs

Onderzoeker Peter Koymans won eind vorige maand de prijs voor de beste wiskunde-promovendus van Nederland. Die prijs bestaat uit een wisselbeker en een geldbedrag van duizend euro dat hij, uitzonderlijk voor wetenschappelijke prijzen, niet aan onderzoek uit hoeft te geven. Koymans doet onderzoek naar zogeheten Cohen-Lenstra-vermoedens, een onderdeel van de getaltheorie die in 1984 werd geformuleerd. Hij wist een aantal van die vermoedens te bewijzen.

Minder nadruk op citatiescores

Wetenschapskoepel KNAW en onderzoeksfinanciers NWO en ZonMw hebben de zogeheten San Francisco Declaration on Research Assessment, beter bekend als DORA, ondertekend. De Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten had dat al eerder gedaan. Dat is een verklaring die oorspronkelijk werd opgezet door celbiologen, maar die een probleem aankaart dat binnen allerlei wetenschapsdisciplines speelt: citatiescores als de impactfactor van bladen en de h-index van onderzoekers wegen te zwaar mee in de beoordeling van wetenschappers. Door die verklaring te tekenen, belooft de als instituut of geldschietster vooral dat je niet naar die eenvoudige cijfertjes gaat kijken, maar dat je een afgewogen oordeel vormt op basis van het daadwerkelijke wetenschappelijke werk dat iemand heeft gedaan. Voor NWO en ZonMw is dat nu extra belangrijk, want hun aangekondigde Open Access-beleid maakt het voor onderzoekers lastig om te publiceren in bladen die goed zijn voor die citatie-cijfers. Concreet betekent dit dat de twee geldschietsters dus niet meer naar je impactfactor en h-index gaan vragen als je een beurs van ze wilt, en dat ze hun beoordelaars gaan instrueren om naar je werk zelf te kijken in plaats van de bladen waar je in publiceerde.

Eén op vijf oud-studenten is wanbetaler

Van de oud-studenten met een studieschuld is een op de vijf wanbetaler, blijkt uit cijfers die NOS heeft opgevraagd. Wanbetaler wil zeggen: met een betalingsachterstand van meer dan 270 euro (voorheen was je dat al bij 50 euro). In 2015 was het aantal wanbetalers even hoog. Toenmalig onderwijsminister Bussemaker kondigde aan maatregelen te nemen, maar tevergeefs, zo blijkt nu. Met de oude definitie van 'wanbetaler' zou het aantal misschien zelfs gestegen zijn. DUO zegt in een reactie aan NOS dat er nog een lange weg te gaan is en er geen snelle oplossing bestaat.

Academie is niet veilig

Ombudsman is nodig om werkomgeving te verbeteren

Vrouwelijke wetenschappers krijgen regelmatig te maken met intimidatie in allerlei vormen, blijkt uit nieuw onderzoek. Toereikende hulpverlening ontbreekt: als ze hun verhaal al ergens durven te doen, wordt er niks mee gedaan.

DOOR SUSAN WICHGERS Het rapport van het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren (LNVH) over dit onderwerp verscheen afgelopen week. De onderzoekers baseren hun bevindingen op 20 interviews en 33 geschreven getuigenissen van vrouwelijke wetenschappers.

Dat is dus niet genoeg om iets te kunnen zeggen over alle vrouwelijke wetenschappers in het hele land, maar wel om te zien welke patronen er bestaan en te verkennen wat mogelijke oplossingen zijn.

De onderzoekers onderscheiden in het rapport zes categorieën intimidatie: wetenschappelijke sabotage, seksuele intimidatie en fysieke en verbale bedreigingen, maar ook minder voor de hand liggende intimidatie zoals kleineren, buitensluiten, en niet voorzien in speciale behoeften. Een wetenschapper gaf bijvoorbeeld aan dat haar werd gevraagd of het wel echt nodig was om thuis te blijven na een miskraam.

Een opvallende bevinding is dat intimidatie vooral wordt gepleegd door mannelijke collega's die hoger geplaatst zijn of leiding geven aan het slachtoffer. Dat maakt het moeilijker voor de slachtoffers om zich erover uit te spreken, omdat hun positie van de dader afhankelijk is.

En als ze toch hun verhaal doen, krijgen ze vaak geen adequate hulp.

35 van de 53 deelnemers aan het onderzoek gaf aan hulp te hebben gezocht. Slechts één daarvan heeft het gekregen. Tien deelnemers kregen steun maar geen oplossing geboden, en het grootste gedeelte heeft helemaal geen hulp gekregen.

Vertrouwenspersonen kunnen vaak weinig bieden behalve een luisterend oor. De onderzoekers stellen daarom dat vertrouwenspersonen nodig zijn, maar niet voldoende. Ze pleiten voor een structuur waarin de kennis en macht bestaat om daadwerkelijk in te grijpen, en dat er voor

zwaardere zaken een extern instituut in het leven moet worden geroepen.

Niet alleen vrouwen worden slachtoffer van een onveilig werkklimaat, bleek deze week uit een ander rapport, van vakbonden FNV en VAWO. In een enquête onder 1110 universiteitsmedewerkers gaf de helft aan dat er op hun afdeling sprake is of was van een sociaal onveilige werkomgeving. 42 procent heeft er zelf last van gehad.

Het grootste probleem is roddelen. Daarnaast wordt machtsmisbruik, intimidatie door leidinggevenden en

uitsluiten in dit onderzoek ook weer genoemd.

De vakbonden stellen – net als het LNVH – dat vertrouwenspersonen niet genoeg zijn. Zij opperen de aanstelling van een ombudsman, waar een aantal universiteiten al een pilot voor heeft lopen.

De Leidse universiteitsraad heeft al vaker bij het college aangekaart dat een ombudsman voor het personeel nodig is, maar vooralsnog zonder succes. Het college wil eerst de resultaten van de pilots op andere universiteiten afwachten.

‘Cliteur vliegt er niet uit’

Volgens rector Carel Stolker is er geen enkele sprake van dat rechtsfilosoof en FvD-prominent Paul Cliteur moet worden ontslagen vanwege Thierry Baudets uitspraak dat ‘universiteiten ons ondermijnen.’

Cliteur is hoogleraar Encyclopedie van de Rechtswetenschap, oud-promotor van Baudet en wordt senator voor het FvD in de Eerste Kamer. In zijn overwinningsspeech zei Baudet dat ‘we worden ondermijnd door onze universiteiten.’

Stolker 'baalde echt enorm van die

uitspraak van Baudet', zei hij afgelopen vrijdag op BNR Nieuwsradio.

Op de vraag van BNR-presentator Roelof Hemmen of Cliteur zich in het openbaar van die opmerking zou moeten distantiëren, antwoordde Stolker: 'Ik wil dat het Forum een standpunt inneemt over dit onderwerp. Is dit de partijlijn? Of een uit de hand gelopen verkiezingsspeech?'

Hemmen: 'Als dit wel de partijlijn blijkt te zijn, dan zou Cliteur geen hoogleraar in Leiden kunnen zijn.'

Stolker: 'Dat klopt. Als je zo radicaal afstand neemt van het zelfreïnigende vermogen van de wetenschap,

dan moet hij zich afvragen wat hij daar dan nog doet.'

Stolker zei dan ook te verwachten dat Cliteur alsnog afstand zal nemen van de uitspraak van Baudet.

Cliteur liet aan *Mare* weten dat dat helemaal niet aan de orde is. 'Ik vind dat niet zo relevant en neem liever mijn eigen uitspraken en opvattingen als uitgangspunt. Daar wil ik op aangesproken worden.'

Maar vindt Cliteur dat we door universiteiten ondermijnd worden? 'Er is te weinig ruimte voor afwijkende meningen in de wetenschap. En volgens mij wijkt mijn mening

op dit punt niet af van wat Stolker vindt. Zo vat ik het "ondermijnen" dus op. Juist aan de universiteit kun je wat aan deze problematiek doen. Dat is onze taak, ook die van Stolker. De Universiteit Leiden geeft het goede voorbeeld, hier is nog relatief veel ruimte voor afwijkende meningen.'

Desondanks verscheen in diverse media het verhaal dat Stolker de rechtsfilosoof zou willen ontslaan. 'Er is geen sprake van dat hij eruit vliegt', reageerde de rector zondag op de site van *de Volkskrant*. Wel wil Stolker graag met Cliteur in gesprek over de uitspraak. **VB**

Alle ballen op eenzame senator

Studentenactivisten proberen Eerste Kamerlid Anne-Wil Duthler te overtuigen om tegen de verhoging van de rente op studieschuld te stemmen.

Op 28 mei stemt de Eerste Kamer over de verhoging van de rente op studieschuld. Daarover wordt nu de vijfjaarsrente berekend, maar als het aan de coalitie ligt moet dat de rente over periodes van tien jaar worden. Die rente is hoger; afhankelijk van hoe hoog iemands studieschuld is en hoe de rentestand zich de komende decennia ontwikkelt zijn studenten

straks duizenden euro's meer kwijt.

Een meerderheid van de Tweede Kamer is daarmee akkoord, dus nu is het wetsvoorstel door naar de Eerste Kamer.

Studentenactivisten hebben daarom hun pijlen op de Eerste Kamer gericht. Eerder al riepen de Landelijke Studenten Vakbond (LSVb) en de jongerenafdelingen van politieke partijen de Eerste Kamerfracties op om tegen te stemmen.

De coalitie van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie had slechts een meerderheid van één zetel in de Eerste Kamer, dus met een paar te-

genstemmers uit die partijen ben je er al.

Die meerderheid is sinds eind april verdwenen, op papier althans: senator Anne-Wil Duthler is uit de VVD-fractie geknikkerd nadat ze een rechtszaak had verloren tegen twee journalisten die haar belangenverstrengelingen beschreven. Het zou zomaar kunnen dat de financiële dichttimmering van het coalitie-akkoord haar ineens niet meer zo aan het hart gaat.

In *De Telegraaf* zei Duthler dat ze nog niet wist hoe ze over dit onderwerp zou gaan stemmen, dus er

is in elk geval een kans', vertelt de Leidse studente Rebecca Talbot (pedagogische wetenschappen). Talbot organiseerde via haar sociale media-accounts een actie om Duthler per mail te smeken om een tegenstem, en vond navolging bij onder meer oud-LSVb-voorzitter Geertje Hulzebos en GroenLinks-jongerenafdeling Dwars. Ze schat dat er inmiddels zo'n honderd mailtjes zijn gestuurd. 'Stuur gewoon een brief naar Duthler', roept Talbot haar medestudenten op. 'En als je dan toch in de flow zit, schrijf dan gewoon meteen naar alle senatoren.' **BB**

Dove medewerkers niet ontruimd

Zorgen over veiligheid na onzorgvuldige brandoefening

Wat te doen als er brand is, maar je hoort het brandalarm niet omdat je doof of slechthorend bent? Dan zijn er BHV'ers die alle ruimtes controleren tijdens de ontruiming, zegt de universiteit. Vorige week gebeurde dat echter niet, vertellen twee dove medewerkers.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK Het is donderdagochtend als het brandalarm loeit in onder meer het Van Ecykhof en Van Wijkplaats. Daar is op dat moment ook een aantal dove universiteitsmedewerkers aan het werk, onder wie onderzoeksassistent Lisa van der Mark (29). Zij zit te werken in een kantoor in het Van Ecykhof, als ze even op haar telefoon kijkt. 'Een dove stagiaire die op een andere werkplek zat appte mij: "Er

is een alarm en iedereen gaat naar buiten. Ben jij daar?" vertelt Van der Mark. 'Ik wist niet of ik ook naar buiten moest of niet, of het alleen in haar gebouw was of ook het mijne.'

Paniek voelde ze niet direct. 'Maar ik was wel verward over wat ik moest doen. Ik ging meteen met mijn neus naar de deur of ik iets rook en ging bij het raam kijken, maar er was niets. Toen was het gelukkig al snel duidelijk dat het maar een oefening was.'

Student-assistent Anique Schüller (31), die volledig doof is, kwam er zelfs pas achter toen de brandoefening al voorbij was. 'Toen ik me realiseerde dat ik door niemand was gewaarschuwd, zelfs niet door iemand van de BHV, was mijn eerste gedachte om naar huis te gaan. Ik voelde me niet veilig en niet serieus genomen als werknemer. Ik wil mezelf niet in gevaar brengen door in een onveili-

ge omgeving te werken. Ik vind het schokkend om te merken dat de BHV dus niet goed haar taken uitvoert en dat er ook niet een zwaailicht of iets dergelijks is geregeld.'

'Bij elke ontruiming worden er BHV'ers of ontruimers het hele gebouw door gestuurd, die iedereen ontruimen die zich nog in het gebouw bevindt', reageert universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeeke. 'Als dat tijdens deze brandoefening niet is gebeurd, dan ligt daar de fout, we zullen dat evalueren.'

Volgens Van Overbeeke is de BHV zo georganiseerd dat zij tussen de tien en vijftien minuten een gebouw 'van de bovenste tot de onderste verdieping' kunnen ontruimen. 'De BHV'ers zijn goed herkenbaar aan hun speciale hesjes, en iedereen die zij op hun route tegenkomen manen zij het gebouw te verlaten.'

Daarnaast is de universiteit bezig met het aanstellen van ontruimers op gangniveau, die de BHV'ers moeten ondersteunen. 'Deze ontruimers worden ervan op de hoogte gebracht als in hun deel van het gebouw een collega werkzaam is met een handicap, en kunnen daarop dus inspelen.' Ook komt er vanaf volgend collegejaar een video beschikbaar voor docenten, zodat zij ook kunnen opletten bij een ontruiming.

Het voorstel van sommige dove medewerkers om zwaailichten te installeren, ziet de universiteit niet als een haalbare oplossing. Van Overbeeke: 'Je kunt niet een heel gebouw voorzien van visuele signalen.'

Menno Tuurenhout, portefeuillehouder bedrijfsvoering van de faculteit Geesteswetenschappen, heeft naar aanleiding van het incident contact opgenomen met het Universitair

Facilitair Bedrijf. 'Het UFB zal kijken wat er precies is gebeurd. Deze oefeningen zijn ervoor om erachter te komen waar we tegenaan lopen en dat willen we verbeteren. We nemen het uiterst serieus, dit moet naadloos worden geregeld.'

Binnenkort wil Tuurenhout met de betreffende dove en slechthorende medewerkers in gesprek om tot een oplossing te komen.

De betreffende medewerkers maken zich voorsnog zorgen over hun veiligheid. 'Achteraf ga je toch nadenken: wat zou er gebeurd zijn als er echt brand was?' zegt Van der Mark. 'Misschien had ik het kunnen ruiken, of de elektriciteit was uitgevallen, of de sprinklers gaan aan, of ik had gestommel kunnen voelen, of er was rook... Maar ik denk eigenlijk dat het, als je eenmaal iets merkt, al een beetje te laat is.'

Vaccinatiedag in Ahoy, Rotterdam, maart 2019.
Foto Robin Utrecht/Hollandse Hoogte

'We waren arrogant over vaccinaties'

Martine de Vries, hoogleraar Normatieve aspecten van de geneeskunde, spreekt vrijdag tijdens Het Vaccinatiedebat bij het Leids Universitair Medisch Centrum.

Wat denkt u, moet vaccineren verplicht worden?

'Als je iets verplicht stelt, komt daar automatisch een soort sanctiesysteem bij, zoals in België, waar je een boete van 500 euro krijgt als het kind geen poliovaccinatie krijgt. Zonder sanctie is verplichten zinloos. Anders kan je verplichten wat je wilt.

'Mijn mening is dat we daar nog lang niet zijn. Omdat we ook als zorgverleners hand in eigen boezem moeten steken, en zien dat we niet genoeg naar buiten hebben getreden met pro-vaccinatie informatie. Stiekem zijn we daar altijd een beetje arrogant over geweest. We hebben ons laten overdonderen door sociale media, die veel meer kracht bleken te hebben dan de positie van het consultatiebureau of de arts. We staan met tien-nul achter.

'We zijn nu pas bezig met inhaalslagen te maken. Dus om het verplicht te stellen terwijl er op vrijwillige basis nog veel te winnen valt, is geen goede route. De vraag is natuurlijk, zoals altijd, of het collectieve belang voor mag gaan op het individuele belang.

Interessant is dat juist de partijen die het meest strijden voor individuele zelfbeschikking, VVD en D66, hierbij juist het collectieve belang zwaarder vinden wegen. Dat zagen we bij de organdonatieprocedure, en nu hierbij.'

Nu weigeren kinderdagverblijven zelf niet-gevaccineerde kinderen. Moeten we dit wel overlaten aan de Berend Botjes van Nederland?

'Ik denk dat er een uitspraak moet komen, zodat een kinderdagverblijf in zijn recht staat als ze het doen. Dat is belangrijk. En dat je daar vervolgens vrij in bent en als ouder kunt kiezen. Dus het is fijn dat een Berend Botje daar het voortouw in wil nemen, want dan is het daarna duidelijk hoe de rechter erover denkt.

'Het lijkt erop dat de groep kritische prikkers vaak bestaat uit *free riders*. Een vaccinatie is vervelend en doet pijn, en heeft mogelijk wat bijwerkingen. Ouders denken dan: de rest vaccineert, dus vanwege de *herd immunity* wordt mijn kind toch niet ziek. Ik kan me voorstellen dat je daar als kinderdagverblijf geen kwetsbare kinderen aan wilt blootstellen.'

Waarom vaccineren mensen niet?

'Van oudsher zijn dat redenen met een religieuze achtergrond geweest,

wat voor de volksgezondheid niet zo spannend was.

'Deze mensen leven relatief geïsoleerd, bewegen in dezelfde opvang of kerk. Zij ontkennen de wetenschappelijke bewijsvoering niet, maar zij kiezen ervoor om het in handen van hun god te leggen. Omdat ze altijd zelfvoorzienend en relatief geïsoleerd waren, heeft niemand er last van, in de zin van epidemieën.

'De meest problematische groep is de groep kritische prikkers, met een groot wantrouwen naar de wetenschap. Daarbij ga je je zo langzamerhand afvragen of ze echt niet in de wetenschappelijke bewijsvoering geloven. Als dat echt zo is, zeg je dan ook tegen je chirurg dat hij zijn handen niet hoeft te wassen? Wanneer houdt het op?

'Als bij de kritische prikkers staat dat het RIVM afhankelijk is van de farmaceutische industrie, geloven zij dat en staan we direct achter. Anderzijds, en dit zagen we met de Mexicaanse griep: als er een dreiging is staat iedereen in de rij.

'Dat was ook zo met meningokokken B. Daar was een tekort aan omdat iedereen een vaccin ging halen voor zijn kind. Soms vraag je je af of die argumenten echt doorslaggevend zijn, of dat het toch meer ligt bij een soort *free rider*-gemakzucht.' **AK**

Kamerquota voor Leidse wijken

Het Leidse stadsbestuur wil dat er per straat maar een beperkt aantal woningen mag worden 'verkamerd'. Daarmee zouden ze vooral de verkamering buiten de binnenstad aan banden leggen.

Het bestuur stelt een 'straatquotum' voor, dat per wijk verschilt. Binnen de Singels is dat maximaal 15 procent per buurt, terwijl in de buitenwijken – denk aan de Merenwijk of de Stevenshof – maximaal vijf procent van de woningen opgedeeld mag worden in studentenkamers. De gemeente heeft het percentage per straat vastgesteld. De volledige lijst is tot 13 juni ter inzage te vinden op de website van de gemeente. Daarna wordt het voorgelegd aan de gemeenteraad.

In het centrum van Leiden zijn al veel woningen verkamerd, dus daar liggen de percentages hoger. Daar-

naast past het bij het karakter van de binnenstad, schrijft de gemeente. De buitenwijken met een 'specifiek woonmilieu voor gezinnen', en waar veel eengezinswoningen staan, hebben de laagste percentages. In sommige straten zal dit betekenen dat er geen enkele woning verkamerd mag worden.

Woningen die nu al opgedeeld zijn, mogen dat blijven, óók als het quotum daarmee wordt overschreden – mits de eigenaar de juiste vergunning heeft. Als dat niet het geval is, kijkt de gemeente wanneer de eigenaar de woning heeft gekocht. Is dit voor 1 april 2007, dan krijgt hij een vergunning. Heeft hij de woning later gekocht, en wordt het quotum daarmee overschreden, dan is er sprake van een 'illegale situatie', en 'wordt een handhavingstraject tot beëindiging van het gebruik opgestart', staat in het voorstel. **AK**

'Liever dit dan een tent'

> Vervolg van de voorpagina

Verder beschuldigt de partij de wethouder van 'onbehoorlijk bestuur', omdat zij volgens *Leidsch Dagblad* zou hebben gezegd: 'Laten we het gewoon doen, dan zien we vanzelf wel of ze in Den Haag reageren.'

Dat citaat klopt niet, zegt Van Delft.

'Ik had een genuanceerd verhaal waarin ik zei dat het onze interpretatie van de wet is om het als vrijwilligerswerk te zien. Als de wetgever zegt dat dit niet zo is bedoeld, dan horen we dat wel. Een journalist van *Leidsch Dagblad* heeft dit ervan gemaakt.'

LD-journalist Loman Leefmans: 'Ze had inderdaad een lang verhaal en ik snap dat ze liever wilde dat we dat allemaal hadden opgeschreven, maar het citaat klopt.'

Overigens heeft Van Delft nog meer kritiek op de krant. '*Leidsch Dagblad* heeft het over "steuntrek- kers". Dat is een heel gekleurde term waar ik moeite mee heb.'

Leefmans reageert dat de redactie achteraf ook niet zo gelukkig was

met die woordkeus. "'Steuntrekker' is een beetje archaïsch en is inmiddels in onbruik geraakt. Dat krijg je op een redactie met oude mannen.'

Voordat de pilot doorgang kan vinden, moet de wethouder het nog bespreken met de gemeenteraad. 'Als iedereen tegen is, moet ik op mijn schreden terugkeren, maar ik verwacht dat niet. En als de ministers zeggen dat deze verhuurvorm verboden is, dan is het leuk geprobeerd maar zoeken we naar andere mogelijkheden.'

Intussen worden alle bijstandsgerechtigden met een brief op de hoogte gebracht van het plan. 'Ik heb geen idee hoeveel mensen zich zullen aanmelden', zegt Van Delft. 'Maar stel dat één procent zich aanmeldt, zijn dat toch weer dertig kamers. Dat zou ik echt top vinden.'

En de studenten zelf? 'Het is wat anders om in een Minervahuis op het Rapenburg te wonen dan bij iemand thuis in de Stevenshof', realiseert de wethouder zich. 'Maar ik denk dat ze dat liever hebben dan kamperen in een tent.' **SVL**

Let op: giftige grond

Hoe een tuinbouwproject voor Mars uitmondde in bodemsanering

Een biotechnologieproject van Leidse studenten lijkt uit te gaan groeien tot een wetenschappelijk samenwerkingsverband dat gif moet opruimen. In de grond, in drinkwater, en heel misschien zelfs op Mars.

DOOR BART BRAUN Dit verhaal eindigt heel misschien op een andere planeet, maar het begon in 2016, toen microbioloog Dennis Claessen op werkbezoek ging bij de bureaus op het BioSciencePark in Leiden.

Een van de bedrijven daar heet Airbus Defense and Space Netherlands (het vroegere Dutch Space), en heeft een apparaatje dat de geringe zwaartekracht in de ruimte imiteert. Ze noemen het een Random Positioning Machine (RPM), maar u zou het herkennen als de laboratorium-equivalent van kermisattracties met aansprekender namen als Gyroscope, Tourbillon of Starlight. Je zit of staat in een ring, die hangt in een andere ring, die weer in een derde ring zit. Drie draaiassen in elkaar, zodat je alle kanten tegelijk op draait en niet meer weet wat onder of boven is.

‘Als je hem ziet draaien, word je meteen vrolijk’, vertelt Claessen. Dus toen hij een paar dagen later een groep studenten voor zich had die wilden meedoen aan de biotechnologiewedstrijd iGem, wist hij welke kant hij ze op ging sturen: er moest iets met dat ding.

‘Die wedstrijd draait niet alleen om wetenschappelijke opzet, maar ook om het bereiken van een breed publiek. Ik zag al voor me hoe we bij onze stand een mensen-gyroscoop zouden opstellen. Die iGem-wedstrijd is keihard werken voor studenten, en ze moeten de

hele tijd dingen doen die buiten hun *comfort zone* liggen. Maar het is ontzettend leuk om te zien dat er zoveel creativiteit uit de studenten komt, en op hoeveel goodwill ze kunnen rekenen. Airbus werkte meteen mee, en astronaut André Kuipers nam een filmpje voor ze op.’

Het creatieve idee van deze lichter studententuinbouw op Mars. Het is niet bepaald het enige of zelfs het grootste probleem als de mensheid ooit op Mars wil gaan wonen, maar als we zover komen is het wel een probleem dat moet worden opgelost. Marsgrond is giftig. Er zitten hoge concentraties perchloraat in de bodem, en als je daarin planten laat groeien, worden die ook giftig.

Het is niet het grootste probleem als de mensheid ooit op Mars wil wonen, maar het moet wel worden opgelost

Perchloraat komt ook op aarde voor, en er bestaan verschillende bacteriën die het kunnen afbreken. Als je de moleculaire machinerie die zulke bacteriën gebruiken weet te isoleren, kun je die in theorie vervolgens gemakkelijker inzetten in de aard- pardon, grond in een Mars-kas.

Met dat idee gingen de studenten aan de slag. Met behulp van crowdfunding zamelden ze geld in om naar de iGem-finale in Boston te gaan. Zonder mensen-gyroscoop, maar wel met de RPM van Airbus erbij. De zwaartekracht op

Mars is namelijk slechts 38 procent van die op aarde, en een van de onderzoeksvragen was of dat uitmaakt, microbiologisch gezien.

Dat doet het. Blijkbaar speelt de zwaartekracht een rol bij de processen die bacteriën gebruiken om de afvalproducten van hun stofwisseling kwijt te raken.

De namaak-zwaartekrachtloosheid van zo’n tuilmachine zorgt ervoor dat ze in hun eigen vuil komen te zitten, zo bleek. ‘Uit onze analyses bleek ook dat die bacteriën erg gestrest waren’, zegt Claessen.

Biologen gebruiken de term ‘stress’ wat losser dan psychologen of werknemers dat doen. Elke lichamelijke reactie op een bedreiging of verstoring heet stress. Planten hebben waterstress als het een tijdje niet regent, schimmels in de bodem kunnen stress hebben als er te veel zware metalen in de grond zitten, bacteriën hebben stress als er een concurrerende bacteriesoort in de buurt komt.

Het zou zelfs kunnen, vermoedt Claessen, dat je met zo’n RPM nieuwe soorten antibiotica kan vinden. De bacterie waar hij het meeste onderzoek naar doet, *Streptomyces*, maakt bij stress antibiotica aan.

In het lab zijn dat zo’n vier of vijf verschillende stoffen, maar de genen zijn aanwezig om er een stuk of dertig aan te maken.

‘Waarschijnlijk maakt hij die alleen aan onder een specifieke vorm van stress, bijvoorbeeld als ze een bepaalde soort bacterie bespeuren. Het zou kunnen dat *Streptomyces* in microzwaartekracht ook stoffen aanmaakt die we onder normale lab-omstandigheden niet zien.’

De microbioloog is overigens vooralsnog niet van plan om dat ook uitgebreid te gaan onderzoeken: er zijn namelijk nog genoeg andere dingen te doen.

Hij wil bijvoorbeeld verder met perchloraatvervuiling. Die stof komt ook op aarde voor, soms zelfs in gevaarlijke concentraties: de bodem van de Atacama-woestijn in Chili, bijvoorbeeld, waar het stofje voor het eerst werd aangetroffen. Het is daar zo verschrikkelijk droog dat je natriumnitraat gewoon uit de grond kan schep- pen; in een natter klimaat zou het gewoon oplossen in de regen en wegspoelen.

Totdat de Duitsers tijdens de Eerste Wereldoorlog ontdekten hoe je ‘synthetische Chileense salpeter’ kon maken van stikstof uit de lucht, was die grondstof verschrikkelijk belangrijk voor de productie van explosieven en kunstmest. Beetje onhandig, dus, dat er van dat giftige perchloraat in bleek te zitten.

‘De stof heeft zich via de kunstmest verspreid, of kwam dankzij vervuilende fabrieken, vuurwerk of raketlancerings in het milieu terecht. In onder meer Californië en Massachusetts zijn er plekken waar nu te veel van dat gif in de bodem of het water zit.’

Samen met collega Han de Winde en waterzuiveringsexperts en biotechnologen van de TU Delft is hij nu een samenwerkingsverband aan het opzetten om de bacteriële afbraak van perchloraat beter te bestuderen.

‘Wat kunnen de bacteriën die in de natuur voorkomen al doen? Is dat genoeg, of valt er met behulp van biotechnologie meer effect te behalen? En als je eenmaal een systeem hebt dat goed werkt, kun je het dan ook robuuster maken, zodat je het ook zou kunnen toepassen op een andere planeet?’

Niet gek, voor iets dat begon als een studentenproject.

Rimpeldieet

Vrouwen die gezond eten, krijgen minder rimpels. Lijkt het, tenminste. De Leidse hoogleraar Jessica Kiefte-de Jong schreef mee aan een studie in het *Journal of the American Academy of Dermatology*, waarvoor 2753 deelnemers aan een Rotterdams onderzoek werden vergeleken.

Van die mensen was zowel een foto beschikbaar als informatie over wat ze zoal aten. Een computerprogramma telde de rimpels. ‘Gezond eten’ was hier gedefinieerd als: volgens de richtlijnen van de Gezondheidsraad.

Bij de vrouwen – maar niet bij de mannen – werd er een verband gevonden tussen hoe ongezond het eetpatroon was en hoeveel rimpels iemand had. Dat komt overeen met andere onderzoeken die meer op specifieke voedingsstoffen gericht waren, en die lieten zien dat vitaminerijk eten samen gaat met minder rimpels, en koolhydraatrijk eten en dierlijke producten juist met meer. Je moet natuurlijk corrigeren voor roken en blootstelling aan de zon, en dat hebben de onderzoekers ook gewoon gedaan, maar je weet natuurlijk nooit of er niet nog andere factoren zijn die de boel verwarren. ‘Of het verband oorzakelijk is, kon niet worden bewezen’, stellen de auteurs dan ook. In de voorlichting vertellen over eten dat ‘goed is voor je huid’ kan in elk geval geen kwaad om te zorgen dat mensen gezonder gaan eten.

Virtuele tijd

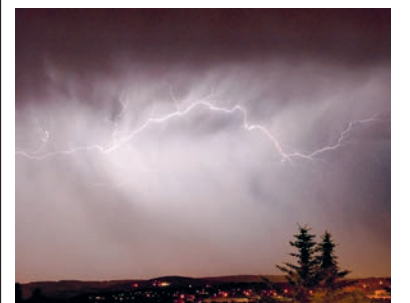
De tijd lijkt niet sneller voorbij te gaan in virtual reality. Daar waren eerder juist wel aanwijzingen voor gevonden: bij kankerpatiënten die chemotherapie ondergaan, lijkt VR een goede afleiding, bijvoorbeeld. Psychologen Ineke van der Ham en Anne Cuperus werkten echter mee aan een proef die specifiek die verandering in tijdsperceptie onderzocht.

Hun proefpersonen moesten verzamelingen van korte filmpjes kijken. Zowel in een echte bioscoopzaal als in een virtuele versie van die bioscoopzaal. Na afloop van elke sessie moesten ze zeggen hoe lang ze dachten dat ze hadden zitten kijken. Voor die inschatting maakte het eigenlijk niet uit of ze nou naar het echte of het virtuele scherm hadden gekeken. In andere onderzoeken waarin wel een verschil werd gevonden, had dat er waarschijnlijk meer mee te maken dat de VR-groep iets spannends te doen kreeg, en de controlegroep niet, concluderen de onderzoekers in het vakblad *Computers in Human Behavior*.

Bliksem

Ze zijn tientallen meters lang, ongeveer vijf meter breed, ze komen vrijwel overal ter wereld voor en niemand had ze ooit gezien. Bij bliksem blijken zich enorme ‘naalden’ van plasma te vormen, waar de elektrische stroom doorheen loopt.

Een internationaal team van onderzoekers, onder wie Michael Garrett en Huub Röttgering van de Leidse Sterrewacht gebruikte de radiotelescopie van LOFAR om een veel scherper beeld van bliksem te maken dan tot nu toe mogelijk was. Bliksem zendt namelijk niet alleen licht uit, maar ook radiosignalen, en die zijn met deze telescoop heel goed op te vangen. Daardoor zijn voor het eerst de reusachtige plasmanaalden zichtbaar geworden. Ze bestaan namelijk een fractie van een seconde, vandaar dat iedereen ze tot nu toe had gemist. De ontdekking is beschreven in *Nature*.

Scène uit de Amerikaanse sciencefictionfilm *The Martian* (2015).

LEIDEN LECTURES
ON ARABIC LANGUAGE
& CULTURE

Where Have All Those Books Gone?

Translocation & Provenance in
Studying Medieval Middle Eastern
Writerly Cultures

Konrad Hirschler

Thursday 16 May 2019 | 16.15-18.00 hrs
Small Auditorium | Academy Building
Rapenburg 73 | Leiden

Information & registration at lucis.leidenuniv.nl

LUCIS | Leiden University Centre
for the Study of Islam & Society

Universiteit
Leiden

Wil jij in 2020 het grootste studentenkamerfestival van Nederland organiseren?

Stichting Stukafest Leiden organiseert al meer dan 10 jaar de Leidse editie van het studentenkamerfestival. Tijdens dit cultureel festival worden studentenkamers op twee avonden in februari omgetoerd tot podia voor onder andere muziek, theater, cabaret, poëzie en film. De afgelopen jaren is het festival uitgegroeid tot het allergrootste in zijn soort.

Samen met de partners (o.a. Universiteit Leiden en Rabobank) werken wij professioneel, in een team van zes bestuursleden, aan de organisatie van het festival. Aan het eind van het jaar wordt je beloond met een, door de Universiteit vergeven, bestuursbeurs.

De volgende part-time bestuursfuncties komen vrij:

Voorzitter:
Analytisch sterk, houdt overzicht, is motiverend, kan doorzetten na tegenslagen. Bestuurservaring is een pré.

Penningmeester/secretaris:
Is nauwgezet, denkt mee, stelt een duidelijke begroting op, werkt overzichtelijk. Houdt polshoogte en onderneemt actie wanneer nodig in samenwerking met acquisiteur.

Programmeur:
Verantwoordelijk voor de programmering, onderhoudt het contact met artiesten en hun management. Kennis van contractenrecht is een pré.

Kamer/vrijwilliger coördinator:
Is verantwoordelijk voor het vinden van studentenkamers en het warm houden van reeds bestaande contacten met kamerbewoners. Is eveneens verantwoordelijk voor het behoud en verder opbouwen van een ondersteunende groep van tientallen vrijwilligers. Je bent een sociale duizendpoot binnen de Leidse singels.

Acquisiteur:
Zoekt contact met nieuwe partners. Houdt de relatie warm met al bestaande partners. Sociaal vaardig en doelgericht. Durft groots te denken.

PR-coördinator:
Heeft affiniteit met sociale media. Is creatief in het bedenken van nieuwe invalshoeken om het festival onder de aandacht te brengen. Staat in contact met lokale en landelijke media, zoals NPO/nu.nl.

Interesse?
Stuur vóór 15 mei een mail naar leiden@stukafest.nl met jouw CV en motivatie. Dan geven wij z.s.m. meer informatie. Het sollicitatiegesprek zal z.s.m. na 15 mei plaatsvinden. Voor vragen zijn wij bereikbaar via hetzelfde e-mail adres.

Meer informatie is te vinden op onze Facebookpagina: @StukafestLeiden.

Learn a language? Register now!

Semi-intensive language courses | May – July 2019

Eager to improve your language proficiency? The Academic Language Centre offers a wide range of practical language courses, dealing with all language skills: speaking, writing, listening and reading. You will have two classes a week during a course period of six weeks, starting end of May. Register now for one of the following courses:

- > English
- > French
- > Spanish
- > Italian
- > Russian

- > Arabic
- > Persian
- > Chinese
- > Japanese
- > Korean

NEW! Language courses in The Hague

Location: Wijnhaven
Front desk: Beehive, Tuesday 09.00-13.00

Uncertain about your starting level? You can take a free entry test through our website or at the Academic Language Centre without an appointment. Registration can be done through our website or at our reception.

For information on course schedules, prices, course content and availability, check our website:

atcleiden.nl | 071-527 2332

Universiteit
Leiden
Academic Language Centre

Academic
Language Centre

Discover the world at Leiden University

Hij zag wat er mis was

Hoe de grondlegger van de Leidse psychologie van zijn vak vervreemdde

Na de oorlog bouwde Alfons Chorus de Leidse opleiding psychologie op. Zoon Rogier promoveerde op de biografie van zijn vader, die zowel pionier was als plagiator.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN In oktober 1938 verschijnt er een vierjarig jongetje in de praktijk van psycholoog Alfons Chorus. Het kind kan niet praten, en de huisarts heeft het met de stempel 'idiot' doorgestuurd naar Chorus, die is gespecialiseerd in probleemkinderen. Of hij wil onderzoeken naar welke inrichting het ventje moet.

Het loopt anders. 'Als een stenen beeldje stond het kereltje in mijn kamer - alleen zijn ogen draaiden rond in alle richtingen', schrijft hij later. 'Maar na enige minuten was het eerste teken van intelligentie bij hem ontdekt.'

Na twee jaar behandeling kon het kind spreken en las het beter dan zijn leeftijdsgenootjes. Zo publiceerde Chorus in 1942 een eerste artikel over autisme bij kinderen. Een wetenschappelijke primeur, al zouden hij en zijn collega's van het Paedologisch Instituut in Nijmegen daar nooit internationale erkenning voor krijgen. Die ging naar de Amerikaan Leo Kanner, die een jaar later (in het Engels) over autisme publiceerde.

Het is een van de dingen die Rogier Chorus (75) ontdekte tijdens zijn onderzoek naar zijn vader, die de grondlegger zou worden van de studie psychologie in Leiden. Via zijn broer - Alfons Chorus had negen kinderen - kreeg hij een onafgemaakt manuscript van een autobiografie onder ogen. 'Dat was het startpunt. Mijn vader was toen tien jaar overleden, en ik had genoeg afstand om dit te doen.' Hij promoveerde op de biografie, aan de Universiteit Utrecht.

Naast zijn werk bij het Nijmeegse instituut, was Alfons binnen katholieke kringen - Nederland was toen nog verzuild - een autoriteit op het gebied van opvoeden. 'Zijn boek, *Zuigeling en Kleuter*, heeft talloze herdrukken gehad, en was in zowat elk katholiek gezin te vinden.'

Na de oorlog vroeg de Universiteit Leiden of hij als hoogleraar de opleiding psychologie wilde opzetten. In die tijd was Leiden de enige Nederlandse universiteit zonder leerstoel psychologie. 'Het verhaal gaat dat Huizinga zich voor de oorlog ertegen verzette en zei: "Wat moeten we ermee? Dat vak is misschien over twintig jaar weer weg."

'Na de oorlog kreeg je zuiveringen: mensen die met de vijand hadden gehandeld werden uit functies ontheven. Daar moesten nieuwe mensen voor in de plaats komen, en bovendien ging de overheid haar activiteiten uitbreiden. Om die plekken te vullen moesten veel mensen door psycholo-

Alfons Chorus in 1940. Inzet: Viering van zijn twintigjarige hoogleraarschap in oktober 1967, met zittend van links naar rechts: Piet Stolker (vader van Carel), Chorus' vrouw Herma, Chorus, Lenie de Groot.

gen getest worden. Leiden wilde die boot niet missen, en heeft toen die leerstoel ingesteld.'

De opleiding groeide explosief, en Alfons floreerde. 'Dat was zijn beste tijd', zegt zijn zoon. 'In de jaren vijftig was hij op de top van zijn kunnen. Hij zette naast de studierichting

het Rijkspsychologisch Instituut op, waar ambtenaren werden getest. Hij kon zijn praktijkervaring met autisme, ADHD en zwakzinnigheid bij kinderen overbrengen aan zijn studenten. Hoe ga je met moeilijke kinderen om, en hoe stimuleer je ze om beter te worden? Hij kon heel

goed zien wat er met een kind aan de hand was.'

De van oorsprong Limburgse boerenzoon groeide uit tot een hoogleraar van de oude stempel. Hij controleerde of de nagels van zijn studenten wel schoon waren bij examens. Tijdens reizen naar congressen liet hij

medewerker Piet Stolker (de vader van de huidige rector magnificus Carel Stolker) zijn schoenen poetsen. Stolker deed het, maar wel onder protest.

Rogier: 'Hij was autoritair, maar hij was zeker niet de enige. In die tijd waren hoogleraren als goden, die konden beslissen over je toekomst. Sommigen deden dingen die nu niet door de beugel zouden kunnen.'

In de jaren zestig en zeventig brokkelde 'die ongecontroleerde macht' af. De universiteit werd democratischer.

En hoewel Chorus best kon leven met meer inspraak van studenten, zorgden onderwijsvernieuwingen voor veel papierwerk. 'Hij had veel moeite met de bureaucratisering en vertelde in *Mare* dat als hij een mannetje erbij wilde, er zoveel papier nodig was dat hij er een huis mee in brand kon steken.'

Omdat de verzuiling afbrokkelde, verloor hij zijn maatschappelijke rol in de katholieke gemeenschap. 'Dat achterland verdween. Hij nam zelf ook afstand van de kerk, in de jaren zeventig.' En ook het vakgebied veranderde. Psychologisch onderzoek richtte zich op Amerikaanse methoden, die veel belang hechtten aan het formuleren van wetmatigheden en het gebruik van statistiek. Iets waar zijn vader zich totaal niet in kon vinden, zegt Rogier.

'Hij vond ieder persoon een authentiek individu, die kon je niet alleen in statistieken vangen. Maar dat maakte dat hij in zijn eigen faculteit geïsoleerd raakte. Hij werd een roepende in de woestijn, die niet in staat was om zijn koers te wijzigen.'

Zijn opvolger, Dolph Kohnstamm, gaf toe niets met zijn voorganger te hebben: hij las diens boeken niet eens. Rogier: 'Hij heeft een jaar of zes daar naast hem gewerkt, maar hij schreef in zijn autobiografie dat Alfons toen hij aantrad met emeritaat ging. Hij is kennelijk vergeten dat hij zes jaar met hem heeft samengewerkt. Dat geeft ook aan hoe moeilijk de positie van mijn vader toen was.'

Aan het eind van zijn carrière zou Chorus in het Leidse Psychologisch Instituut in een klein kamertje achteraf terechtkomen, geïsoleerd van zijn collega's en gedesillusioneerd in zijn vakgebied. In 1979 ging hij met emeritaat. Hij kwam daarna niet meer op de universiteit, vertelt hij in 1984 in *Mare*: 'Daar zijn toch alleen maar nieuwe gezichten.'

'Die persoonlijke tragiek hebben wij als kinderen aan het eind van zijn leven gezien', zegt Rogier. 'Hij sloot zich af, was nors, en duidelijk niet tevreden over wat hij met zijn leven had gedaan. Terwijl we wisten dat hij veel had bereikt waarover hij best tevreden mocht zijn.'

Rogier Chorus, Alfons Chorus, *Beeld van de mens en psycholoog*, SWP Uitgeverij, 246 pagina's, €32,50

Het plagiaat van vader: 'Waarom deed hij dit in vredesnaam?'

In 1953 publiceerde Alfons Chorus een pil van 600 pagina's genaamd *De Grondslagen der sociale psychologie*. 'In 1993 noemde journalist Frank van Kolschooten het plagiaat van Chorus een belangrijk miskleunen uit de Nederlandse wetenschap', zegt Rogier Chorus. 'Van Kolschooten noemt twaalf passages die zijn geplagieerd. Ik heb ontdekt dat het veel meer waren.'

Hij legde *De Grondslagen* naast *The-*

ory and problems of social psychology van de Amerikaanse wetenschappers Krech en Crutchfield, en vond maar liefst 26 passages waarbij correcte bronvermelding ontbrak.

In twintig gevallen stond er wel een algemene verwijzing bij, maar omdat het om letterlijk vertaalde stukken tekst ging, is het nog steeds plagiaat, zegt Rogier.

Alfons Chorus werd indertijd wel op de vingers getikt door twee Amster-

damse collega's. 'Ik heb dankzij een aantekening die ik in zijn boek vond kunnen vinden wie het waren: de Amsterdamse psychologen J. Koekebakker en H. Duijker.' Zij dreigden in een recensie hun bevindingen kenbaar te maken. Na overleg zagen ze ervan af, toen Chorus beloofde correcties toe te voegen. Dat deed hij in 1959 bij de tweede versie: hij verwijderde alle gekopieerde passages, en het boek werd tweehonderd pagina's dunner.

'Er is geen twijfel mogelijk dat het helemaal verkeerd is wat hij deed', zegt zijn zoon. 'Waarom deed hij dit in vredesnaam? Hij had het nergens voor nodig. Ik heb twee verklaringen kunnen bedenken. De ene is dat men in die tijd nog niet zoveel moeite had met dit soort bedrog. Als iemand nu plagiaat pleegt komt dat onmiddellijk in de publiciteit en dan kan je je carrière vergeten. In die tijd hielden mensen elkaar het hand boven het hoofd;

ze hadden ook niet de neiging elkaar publiekelijk te beschuldigen.

'Daarnaast moest Alfons zich met zijn nieuwe vak waarmaken. Leiden had schoorvoetend de leerstoel ingesteld, dus hij wilde zich op alle terreinen van de psychologie waarmaken, ook bij de sociale psychologie waarmee hij niet veel ervaring had. Hij maakte zich breder dan hij kon. Dat is niet goedpraten, nogmaals, maar wel een verklaring.'

Academic freedom under pressure

But politicians prefer to ignore the real threats

Professors protest against the cuts proposed by Mr Rutte's first cabinet in The Hague, January 2011. Photo by Marc de Haan

Professor of Korean Studies **Remco Breuker's** personal safety was discussed on the same day he attended a hearing in the House of Representatives due to concerns among politicians about his voting behaviour. "What's the purpose of this meeting, I wonder."

1) What does "variety and diversity in academia" mean to you and your work?

I'll answer your questions point by point, although I'd like to turn this first one around and put it to you, because of the shocking lack of diversity on the three panels you have put together that do not reflect our society in any way, and the seemingly arbitrary selection principles that you used to do so. If I organise similar meetings at the university, I would not get away with that.

But I shall answer the first question: I believe that variety and diversity in science means firstly diversity in research, approach and methodology, subject, not something that is promoted by the institute even though it's intellectually appealing.

Furthermore, I believe that is to be invariably confronted with other methodologies, with unknown discourses, with analyses that verify, reject, supplement and raise new questions. Variety and diversity always go against the grain; they can be disruptive, in research, in education: variety and diversity of opinions among teachers, between teachers and students and among students is crucial for academic training and knowledge valorisation.

2) How do you perceive the extent of variety and diversity in your work? How do you perceive your academic freedom?

Due to the context and social debate in the Netherlands, I suspect that this question is about the political variety and diversity of my work. This is abundantly clear at Leiden University, but as long as the academic re-

search produced here is not affected, I am not actually concerned about it.

I would advise you to assume this same attitude: it is a merit and a condition of the democratic state that academic research is sovereign and independent. In the current social context, your questions imply political interference in academic research; that is a worrying development. You are in fact asking an academic a political question. My answer can only be academic, so here we go.

In my field, I am in an extremely comfortable position in terms of variety and diversity. Other academics studying certain regions must generally make do with one region; I have two: North and South Korea.

Indeed, there are few places with more diversity than North and South Korea: in the North, for the sake of national morality, a ban has been imposed on variety and diversity – in academia (where it was first imposed), but now it applies to everything. The humanities were the first of which it was decreed that they should serve only the nation, and as soon as they complied and yielded their critical stance, they were killed off. So, North Korea can now build amazing missiles and nuclear warheads, but there is no such thing as critical academic endeavour any more. There are those who still dress in the toga of the academic and use the appropriate idiom, but they only report matters that have been sanctioned by the nation – but that happens here too.

The South has fared better, and its academic community has raised its voice, often putting their own lives at risk. It has cost some of them dearly.

Nonetheless, in the past decade, the "pseudo-historians" as we in the field call political lobbyists/activists (who may or may not be former academics) have drastically corroded academic freedom by means of smear campaigns in the media, questions in parliament and even by serving as "useful idiots" in legal proceedings to spread political messages (both from the left and the right factions).

I would like to say one or two things about academic freedom

myself. How do I perceive academic freedom? Right now, I am in the House of Representatives for a hearing on variety and diversity in academia. Well, that's quite something. Or, at least, it should be. Because I am also aware that the university is under threat from external forces that want to slash its funding or censor it. Or both.

I am aware, too, that our system of funding does not induce good quality education or academic freedom. Structural flaws in the university's funding and increasing political and social antagonism affect individual academics. I shall use myself as an example here, because it is the case I am most familiar with.

Generally, lip service is paid to academic freedom. For every firmly spoken statement on academic freedom, there is the reality of everyday academic endeavour. You see, nowadays, I must ask a law firm to look at my research on North Korea first (and just try budgeting for those expenses when applying for subsidy) due to the – not entirely unfounded – fear of being sued by the major companies mentioned in that research.

In addition, this morning, I had yet another discussion about my personal safety and that of my research data and results because the state of North Korea has accused me of three capital offences.

It should not be a matter of course that a professor of Korean Studies can be threatened by large multinationals – both domestic and foreign – and yet it happens. I'm getting used to it.

Or that I am stalked in my own country by angry ambassadors and diplomats demanding my dismissal because I, a scientist, must report my observations? It should not be happening, but it is.

Or that I was told that a foreign intelligence service has a file on me, on the grounds of which criminal proceedings are imminent? Kafkaesque perhaps, but true.

Or that I must repay the final year of research money because the authority that handed it out declared that my academic freedom is related

to the receipt of funds from that authority, and now my name appears on a fund-raising black list? Likewise.

I have many more examples, but perhaps politicians aren't quite as interested in them as I am; at least, that is what I've learnt from experience. And I have learnt from it: I speak out and keep a distance from any source of funding that could compromise me, despite pressure from the institute to keep on raising large sums from external parties.

3) What does "variety and diversity in science" mean to you and your work?

Academic freedom, certainly mine, is under threat and has been for some time. It is perhaps not an unusual situation, but our defencelessness against it is. I speak from personal experience, but I can easily put it into a larger, more structured context in which external pressure and attempts at censure are increasing.

Sometimes, academic research is coloured by politics but that is not usually due to the academics themselves but rather the influence of external circumstances. That is why I have changed, from being an introvert humanities scholar with chalky fingers to being a professor who does his best to do justice to Leiden's reputation for speaking up.

Why? Do you see what I see? Instead of my concerns – which are well-documented, demonstrable, tangible and empirically verifiable – being taken seriously, I see politicians ignoring the real threats that constantly corrode academic freedom and scientific independence. I see meaningless motions on academic freedom and diversity.

You seem to be worried about my voting behaviour and that of my colleagues.

Politics and society have been befuddled by hypes on Twitter and ignore the tough issues that make up the practice of academic endeavour: it is not as simple as left or right, progressive or conservative. You are confusing socially relevant criticism that goes against the grain with political stance.

You do not see the – often decisive – impact of the search for external funding: who will fund me if it is known, in advance, that I shall not allow any non-academic intervention in my academic endeavours? And again: my research should be socially relevant, according to our Minister (and I agree) so how do I proceed when my research is a sensitive matter?

Nonetheless, the opinion I read in the papers is the one-dimensional, reductionist and completely daft opinion that every academic is really a one-person research department for his/her political party of choice, working for his/her own political beliefs, and worse: I see it in the motions you have called for here, in the very heart of our democracy. I see an out-of-control obsession with appearance, but I can also see that you continually look away in the face of real problems.

Stepping back and viewing it from a slightly ironic distance, I see that this entire debate, this entire discussion, seems to be inspired by a complete ignorance of daily academic life.

I would rather you took a look at the real, measurable, empirically demonstrable factors that cripple that debate, research and sometimes education in academic research, corrode independence, obstruct variety and diversity and limit my academic freedom and that of my colleagues: other nations, multinationals – or anyone, for that matter – whose financial interests are at stake, the political interests of all sorts of bodies, including the government, the poorly devised system of funding and, last but not least, the anecdotes and seemingly opportunistic political attacks on academics, made in this room even.

I also wonder about the purpose of this meeting here in this form, what it stands for, and where it will lead to in the future.

REMCO BREUKER is Professor of Korean Studies at Leiden University. This is his contribution to the hearing "Variety and Diversity in Science", which recently was held in the House of Representatives

Bandieten zijn de baas

Expositie toont de verering van criminelen

Criminelen spreken tot de verbeelding en groeien soms zelfs uit tot heiligen. Dat blijkt uit de tentoonstelling *Most Wanted* in het Museum Volkenkunde

DOOR VINCENT BONGERS Een pantservoertuig van de politie scheurt 's nachts door een achterstandsbuurt van Rio. Er klinken pistoolschoten.

Wie bij de kleine maar interessante tentoonstelling *Most Wanted* in Museum Volkenkunde over de populariteit van gangsters de VR-bril opzet, komt terecht in een favela waar drugsbendes als *Comando Vermelho* de dienst uitmaken. De gangs binden de buurtbewoners aan zich door sportevenementen te organiseren en wilde dansfeesten: de zogeheten *baile funk*. De *comandos* bepalen wat er gebeurt in de wijk, niet de autoriteiten.

De vormgeving is in het begin van de VR-productie heel abstract: alleen de belijning van huizen is te zien. Maar wie verder door de lege straten wandelt, krijgt geleidelijk steeds meer kleur en structuur te zien.

Zodra de muziek aanzwelt, word je een illegale nachtclub ingezogen waar een muur van speakers *funk proibidão* (streng verboden funk) pompen: een ruige mix van hiphop, salsa en Miami bass, waarover MC's rappen over de heldendaden van gangsters. De feesten zijn bedoeld om te rekruteren en het imago van de criminelen op te pimpen.

De expositie laat zien hoe juist gangsters vaak de strijd om het hart van het volk weten te winnen, en niet de bestuurders en politici. Zo is de uitvaart van de mafia-don Vittorio Casamonica in 2015 in Rome haast een staatsbegrafenis. Zes paarden trekken de met gouden versieringen afgezette zwarte koets met daarop de doodskist voort. Een fanfare speelt de tune van *The Godfather*, terwijl een helikopter duizenden rozenblaadjes over de rouwende menigte uitstort. Op een poster staat de tekst: 'Je hebt Rome overwonnen, overwin nu het Paradijs.'

Ook religie en wetteloosheid worden soms met elkaar verweven. Bij de ingang wordt de bezoeker verwelkomd door een geraamte met een enorme zeis. Het gewaad van de dood bestaat uit dollars. '*Bueno suerte y dinero*' staat er op een van de biljetten geschreven: veel geluk en geld. Het skelet is een beeld van Santa Muerte; de heilige vrouw van de dood. In Mexico wordt zij op steeds grotere schaal vereerd, vooral door maatschappelijke outsiders, tot ergernis van de katholieke kerk.

Ook onder criminelen is Santa Muerte populair, blijkt uit een foto van de Nederlander Jan Hoolwerf. Hij sloot zich in een Amerikaans gevangenis aan bij de Mexicaanse Sureños-bende en liet een Santa Muerte-tatoeage zetten met de tekst: '*Born to make shit happen*.'

Gangsters kunnen het zelf ook schoppen tot heilige. Of hij echt bestaan heeft is onzeker, maar de bandiet Jesús Malverde had de reputatie een soort Robin Hood in Mexico te zijn. Hij groeide aan het begin van de vorige eeuw uit tot een *narco santo* waar drugshandelaren altaartjes voor oprichtten. Volkenkunde heeft een beeld waar hij op een troon zit van bankbiljetten, gouden munten en cannabisbladeren.

Ook Japan kent *social outlaws*. De criminele organisatie Inagawa-kai was na de aardbeving en tsunami in 2011 in sommige getroffen gebieden als eerste ter plekke om hulp te bieden. Het lichaam van deze Yakuza-leden staat vaak helemaal vol met tatoeages die zijn geïnspireerd op het *Verhaal van de wateroever* (*Suikoden* in het Japans). Deze 108 bandieten verzetten zich tegen de corrupte staat, beroofden rijke handelaren en namen het op voor de armen. De kunstenaar Utagawa Kuniyoshi (1797-1861) maakte een prentenserie bij dit verhaal, waarvan ook een originele schets is te zien.

Most Wanted, Museum Volkenkunde, t/m 1 maart 2020, € 15 (studenten € 10)

Beeld van drugsbaron Jesús Malverde op een troon van bankbiljetten, gouden munten en cannabisbladeren. Foto Museum Volkenkunde

Lichaamstaal... dat spreken we allemaal

BackBone danst over macht, identiteit en veerkracht

Met de voorstelling *Rebound* wil choreograaf Alida Dors een bijdrage leveren aan het publieke debat. 'Mijn werk wijst je blinde vlekken aan.'

DOOR SUSAN WICHGERS Alida Dors (1977) begon zelf al vroeg met dansen. Een dansopleiding heeft ze nooit gedaan, wel een master sociologie. En aan die kennis heeft ze veel in haar werk als choreograaf van dansgroep BackBone, zegt ze. 'Voor mijn studie maakte ik ook al voorstellingen over macht, verhoudingen tussen mensen en de positie van minderheden. Sociologie gaf me tools om op nog meer manieren naar de wereld te kijken.'

De voorstelling *Rebound* gaat over de vraag wat mensen doen als hun identiteit wordt afgenomen, hoe ze zich dan tot anderen verhouden, en over de veerkracht die daarvoor nodig is. Niet alleen in de

dans, maar ook in het decor heeft Dors dat proberen te vangen.

Klinkt ingewikkeld, maar dat is het volgens haar dus juist niet.

'Lichaamstaal, dat spreken en herkennen we allemaal. Er zit natuurlijk wel wat abstractie in, maar het is niet té. Ook mensen die nooit naar het theater gaan, snappen wat de voorstelling ze wil vertellen. Het is niet zo dat het publiek wegl loopt met het idee dat ze net hebben zitten kijken naar een verhaal over Sneeuwwitje die aan het pottenbakken is, ofzo.'

De voorstelling is geïnspireerd op een gelijknamige voorstelling van Conny Janssen. 'Zij is mijn grote zus eigenlijk, in de danswereld. Als decor gebruikte zij drie wanden, wij hebben daar trampolines van gemaakt.' De dans heeft ook elementen uit de hiphop, de 'eerste danstaal' van Dors. 'Het rauwe ervan, de sfeer, dat gebruik ik ook allemaal.'

Het is zonde dat theaterbezoek

een stoffig imago heeft, vindt ze. 'Dans, en misschien theater in het algemeen, wordt soms gezien als iets voor intellectuelen, voor de *happy few*. Daar houd ik niet van. Dat serieuze mogen anderen doen. Mijn voorstelling gaat over de hedendaagse wereld, met gewone mensen als dansers.'

Met haar werk wil Dors mensen samenbrengen en bijdragen aan het publieke debat. 'De voorstelling laat een bepaalde hoek van de samenleving zien. Die is meer gesegregeerd dan we denken. Geluiden uit een andere hoek kunnen je empathisch maken. Mijn werk slaat bruggen, wijst je blinde vlekken aan. Of misschien ben je wel heel verrast door wie er naast je in het publiek zit. Ik hoop dat er een zaadje wordt geplant zodat mensen gaan nadenken. In actie komen is te veel eer; nadenken vind ik al heel wat.'

BackBone, Rebound, Woensdag 22 mei, 20.30, Ins Blau, €18,50

'Ook mensen die nooit naar theater gaan, snappen wat ik vertel.'

Kamervragen

Column

Samenwonen

Studenten die gaan samenwonen heb ik altijd uitgelachen. Een ticket, allerm minst retour, voor de burgerlijkheid, een verloren vriend. Of twee, als je ze beiden kent. Vroeger gooiden ze op dronken avonden de eettafel en de bijbehorende stoelen van het balkon met het nodige geklaag van huisgenoten, burens en DUWO ten gevolg. Maar dat maakt niet uit: als studenten in een studentenhuus voel je je groter dan de wereld.

Het meubilair dat eerder probleemloos werd vernield maakt nu plaats voor een okergele hoekbank die is gekocht van het bij elkaar geschraapte geld van twee rekeningen. Dat geld hoeft immers niet meer te worden uitgegeven aan 'de huisrekening in het algemeen' of de olijfolie die constant op is omdat je andere negentien huisgenoten blijkbaar niet weten waar dat product in de supermarkt staat en het zodoende niet zelf aanschaffen.

Het kan natuurlijk ook zo zijn dat je je teerbeminder vindt in zo'n studentenhuus, dat je je samen zo onverslaanbaar voelt en zodoende niet de behoefte hebt om gezamenlijk te vertrekken.

Huisrelaties: daar heb ik nog een grotere hekel aan dan studenten die gaan samenwonen. Ze verstoren de balans – want onderschat het niet, die is er wel degelijk – enorm in zo'n gore flat. Kief samen bier afstropen bij één persoon bij wijze van geste, van één kamer de slaapkamer maken en van de andere kamer de woonkamer, louter nog in eerste persoon meervoud spreken in de groepsapp, nooit eens doorzakken met één van de twee.

Gelukkig ga ik deze zomer verhuizen. Ik word precies de persoon aan wie ik altijd een gigantische hekel heb gehad, die ik heb verafschuwd en gevetoed op hospiteeravonden. Deze zomer trek ik namelijk in bij het studentenhuus van mijn vriend. Ik dacht dat het niet erger kon dan De Huisrelatie, maar De Vriendin-Van Die Intrekt In Een Momenteel Mannenhuus is dat zonder twijfel.

Zijn oorspronkelijke kamer wordt de woonkamer en mijn toekomstige kamer de slaapkamer. We zakken regelmatig samen door want ik heb de ruggengraat noch de zelfkennis om te zeggen dat ik moe ben en naar bed wil. Gelukkig hebben we beiden niets met okergeel, is er überhaupt geen plaats voor een hoekbank en ziet hij het niet zitten om mijn biertjes bij hem af te strepen 'want dat heb je het afgelopen jaar al gedaan en daar ben ik helemaal klaar mee'.

FEMKE BLOMMAERT is student taalwetenschap

‘Enkel tijd voor Saïd en de studie’

Fares Wahbi (wiskunde, 34) en Nada Sisan (wiskunde, 26) en Saïd (1)

Huis: Erasmusweg, Den Haag
Woning: 60 m²
Aantal huisgenoten: 3
Huur: € 580

Hoe lang zijn jullie al in Nederland?
Wahbi: 'Sinds 2015, toen kwam ik in een asielzoekerscentrum. Ik had geluk en kon na een half jaar in dit huus gaan wonen. Nada kwam een paar maanden later.'
Sisan: 'We leerden elkaar zeven jaar geleden kennen op de universiteit in Damascus. Daar studeerden we wiskunde.'
Wahbi: 'We waren wiskundelocenten op een middelbare school. Om hier les te mogen geven, moeten we opnieuw studeren. Voor een paar vakken krijgen we vrijstelling.'

Is het niet vreemd om weer tussen eerstejaars studenten te zitten?
Wahbi: 'Ik was toen 33 en de studenten 18. Maar ik voel me twintig, haha dus

dat is geen probleem.'
Sisan: 'In het begin waren we heel bang. Ik was in de negende maand van mijn zwangerschap, maar kreeg helemaal geen gekke reactie van andere studenten. Ze waren heel aardig. Feras heeft de weken na mijn bevalling alle colleges gevolgd en aan mij uitgelegd.'
Wahbi: 'Ik kreeg van een medestudente al haar aantekeningen. Ik kon nog niet tegelijkertijd luisteren en schrijven.'
Sisan: 'We zijn nu bezig met onze bachelorscriptie. Volgend semester doen we een educatieve minor.'
Wahbi: 'Daarna kunnen we aan een deeltijdmaster beginnen. We vinden het heel leuk om voor de klas te staan en willen leerlingen van wiskunde laten houden. Dus begonnen we meteen met het leren van Nederlands, en binnen een jaar hebben we niveau B2 gehaald, nodig om te kunnen studeren. Om les te mogen geven moeten we nog één niveau hoger.

Hoe hebben jullie Nederlands geleerd?
Wahbi: 'Eerst hadden we les bij een Nederlandse taalschool. Daarna volgden we drie weken een zomerschool in Rotterdam. Omdat we de reiskosten niet konden betalen, fietsten we elke dag 25 kilometer heen en terug. Na de lessen vertaalden we daar achter een laptop nieuwe woorden, want een eigen laptop hadden we toen nog niet.'
Sisan: 'Nieuwe woorden schreven we op papiertjes, om elkaar tijdens het fietsen te kunnen overhoren.'
Wahbi: 'In het begin was het moeilijk. Ik sprak alleen wat Engels, begreep niks, kon me niet uiten. Maar als je de taal en cultuur begrijpt, is het hier heel goed.'

Waarom hangen die letters hier?
Sisan: 'Die heb ik opgehangen voor Feras' verjaardag. Aan de andere kant hangen enveloppen met briefjes erin waarop per jaar staat hoe we zijn verjaardag vierden.

Vorig jaar was de eerste keer met Saïd erbij. Vier jaar eerder hebben we het niet gevierd omdat ik in Syrië was en Feras in Nederland. Dat was geen leuke dag.'
Wahbi: 'Alle meubels komen van Marktplaats. Ik heb deze tafel gekocht voor het eten maar we gebruiken deze tafel voor het studeren. Het is op Saïd passen of studeren, meer tijd hebben we niet.'

Wat zouden jullie willen doen zodra je meer tijd hebt?
Sisan: 'Ik wil graag leren zwemmen.'
Wahbi: 'Verder willen we graag naar de Waddeneilanden. En, misschien is dat raar, een week in ons huus zonder te hoeven studeren. Zelfs geen boodschappen doen. Alleen slapen en eten.'
Sisan: 'Dat lukte ons afgelopen drie jaar maximaal twee dagen. Maar het gaat lukken, in de toekomst.'

DOOR VERA ARNTZEN

Bandirah

